Митяй О.В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Господарський механізм здійснює регулювання діяльності усіх суб'єктів та їх організаційно-економічних відносин, забезпечує організацію виробництва, розподілу і споживання необхідних ресурсів, створює умови мотивації персоналу та формування конкурентоспроможності підприємств, виступає важливим засобом подальшого розвитку національного споживчого ринку.

Агропромисловий комплекс України, як єдиний координаційний центр, забезпечує баланс інтересів усіх підприємств-учасників єдиного ланцюжка технологічних процесів виробництва та доведення продуктів харчування через ринок до кінцевого споживача. Він відбиває галузеву специфіку окремих підприємств та забезпечує їх партнерське співіснування на ринку. Центральною його ланкою виступає аграрне виробництво, з притаманними йому сезонністю технологічних процесів, залежністю від біокліматичного потенціалу. Зауважимо, що контроль за результатами діяльності підприємств усіх сфер АПК, де не є винятком і аграрні підприємства, здійснюється через національний продовольчий ринок.

Господарський механізм у кожній економічній системі формується у процесі взаємодії її складових елементів, насамперед, продуктивних сил та відносин економічної власності, за дотримання оптимального поєднання державного регулювання і ринкових важелів саморегулювання економіки.

Завдяки функціонуванню аграрних підприємств як виробників сільськогосподарської продукції і сировини, забезпечується збалансування складових споживчого ринку - попиту і пропозиції, формується продовольча безпека країни.

Становлення та подальший розвиток національного продовольчого ринку

потребує формування конкурентоспроможності аграрних підприємств, що є підґрунтям для прискореного розвитку й забезпечення ефективності як агропромислового виробництва, так і національної економіки у цілому.

Забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств серед іншого потребує створення і розвитку інфраструктури національного продовольчого ринку, де важлива роль відводиться господарському механізму.

Господарський механізм аграрних підприємств нами розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, що поєднують законодавче забезпечення виробництва та переробки сільськогосподарської продукції і сировини, комбінування способів організації власної діяльності як саморегульованої системи, адаптації пропозиції до існуючого попиту, розподілу ресурсів, взаємодії з покупцями продукції, регулювання обсягів та структури інвестицій, обґрунтування стратегії інноваційного розвитку та забезпечення пріоритету споживача.

З позицій економічної теорії, функціонування господарського механізму, протікання процесів товаропросування та товароруху сільськогосподарської продукції і сировини, потребує розгляду національного продовольчого ринку, де відбувається функціонування аграрних підприємств, як форми організації суспільного виробництва, про що недостатньо наголошується в економічній літературі.

Досліджуючи господарський механізм як підґрунтя формування конкурентоспроможності аграрних підприємств, варто наголосити на тому, що інтеграція сільськогосподарського виробництва України у світовий економічний простір дедалі ширше відбувається через активізацію зовнішньоекономічної діяльності таких підприємств, що, у свою чергу, потребує реалізації комплексу відповідних умов. Серед переваг, які нині є у царині виробництва сільськогосподарської продукції і сировини, варто назвати, зокрема, вигідне географічне розташування України на європейському континенті, сприятливі для вирощування низки видів продукції погодно-кліматичні умови; наявність родючих земель тощо. Такі переваги за умов

розвитку конкуренції зумовлюють можливість не лише забезпечити повною мірою потреби національного продовольчого ринку, але й експортувати продовольство на ринки Європи і світу.

Наголосимо, що ефективне функціонування господарського механізму, за нашим переконанням, потребує посиленої уваги до проблеми обґрунтування аграрними підприємствами власної стратегії забезпечення конкурентоспроможності. Зміст такої стратегії має поєднувати комплекс заходів, спрямованих на системне та ефективне вирішення проблем не лише розвитку власного виробництва, зовнішньої торгівлі продукцією сільського господарства, зберігання та переробки продуктів харчування, але й справедливого їх розподілу, благоустрою та вирішення інших соціальних проблем розвитку сільських територій, де такі суб'єкти функціонують.

Ми впевнені, що держава не має стояти осторонь проблем формування конкурентоспроможності аграрних підприємств. Безперечно, така позиція держави має бути підкріпленою відповідним фінансовим забезпеченням та передбачати обґрунтовану структуру витрат. Отже, на порядку денному необхідність формування державних програм розвитку аграрних підприємств, виробництва сільськогосподарської продукції і сировини. Такі програми мають передбачати статті витрат на утримання управлінських формувань, реалізацію заходів щодо оптимізації землекористування та землеустрою. У цьому аспекті не зайвим вбачається запозичення та розповсюдження в Україні накопиченого досвіду країнах світу щодо спрямування спеціальних субсидій виробникам продукції рослинництва і тваринництва, а господарський механізм відповідних економічних систем має забезпечити їх ефективне використання.

Оптимізація техніко-технологічного забезпечення господарської діяльності аграрних підприємств, у тому числі і за рахунок реалізації державних програм розвитку виробництва сільськогосподарської продукції і сировини, має ініціювати інтенсифікацію та зростання обсягів виробництва продукції рослинництва і тваринництва. За таких умов функціонування господарського механізму аграрних підприємств передбачає активне використання

інноваційних систем землеробства, перевагою яких є послаблення від'ємного несприятливого погодно-кліматичного впливу. Варто продовжувати впровадження інтенсивних ресурсо - та енергоощадних технологій; створення та господарське використання нових сортів і гібридів культур; використання біологічних методів та технологій боротьби з бур'янами та хворобами рослин; розвиток генетичного потенціалу продуктивності тварин та птиці на основі імплементації досягнень української та світової селекції тощо [1].

Формування ефективного господарського механізму аграрних підприємств, досягнення ними високого рівня конкурентоспроможності, поряд з розвитком виробництва сільськогосподарської продукції і сировини, сприятиме також і вирішенню проблеми створення благоустрою сільських територій та зростання добробуту працівників сільськогосподарської сфери.

За нашим переконанням, збереження незалежності та забезпечення економічної (а у її межах - продовольчої) безпеки держави, підтримка функціонування аграрних підприємств має стати стратегічним пріоритетом державної соціально-економічної політики, що розглядаємо як підґрунтя поступового зростання і національної економіки України у цілому.

Аграрні підприємства, будучи залученими до процесу виробництва сільськогосподарської продукції та сировини, сприяють отриманню продовольства та ресурсному забезпеченню національного продовольчого ринку за рахунок власних джерел, доведенню продовольства до кінцевих споживачів. Аграрні підприємства функціонують у межах кожного регіону держави, зумовлюють відповідні організаційно-економічні зв'язки між ними та створюють єдину загальнодержавну систему.

Потребує окремих досліджень проблема формування аграрними підприємствами вагомої частки сукупного суспільного споживання, де певна частина прогнозованого зростання доходів населення має забезпечуватися збільшенням виробництва національних продуктів харчування.

Висновок. Таким чином, у разі, коли відбудеться перетворення аграрних підприємств у пріоритет національного економічного розвитку, варто

сподіватися на помітне зростання їх конкурентоспроможності, що дозволить вирішити і низку проблем соціально-економічного характеру, а саме: насичення національного продовольчого ринку власними товарними ресурсами шляхом максимального використання агроекономічного потенціалу регіонів (у першу чергу, сировинної бази); оптимізації імпорту сільськогосподарської сировини та її наступної переробки на національних підприємствах; забезпечення продовольчої незалежності країни за основними, традиційними для України, продуктами харчування; модернізації галузей агропромислового комплексу; створення нових робочих місць; підвищення оплати та оптимізації умов праці; зростання доходів територіальних бюджетів тощо.

Аграрні підприємства України мають потужний потенціал економічного росту, що, за умов формування ефективного господарського механізму, буде віддзеркалюватися і на рівні конкурентоспроможності.

Непересічне значення у царині забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств посідають процеси глобалізації світової економіки, які позбавляють національні ринки природних кордонів. Останнім часом такі процеси помітні і в Україні у сфері національного агропродовольчого ринку. Їх протікання створює можливості пропозиції українському споживачеві нових видів продуктів та послуг, виробництво яких потребує не лише значних інвестицій, але й ґрунтовних наукових досліджень.

Список використаної літератури.

1. Митяй О.В. Методичний інструментарій оцінки конкурентоспроможності підприємств агропромислового комплексу / О.В. Митяй // Науково-виробничий журнал “Інноваційна економіка”. – 2015. – №2 (57). – С. 70-77.